

PEDAGOGERS BEMÖTANDE

– EN KVALITATIV STUDIE OM
GENUSARBETE I FÖRSKOLAN

Grundnivå
Pedagogiskt arbete

Artursson Sofie
Wegat Emelie

2020-FÖRSK-G14

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: Förskolläraryrket

Svensk titel: Pedagogers bemötande -En kvalitativ studie om genusarbete i förskolan

Engelsk titel: Educators approaches -A qualitative study on gender work in preschool

Utgivningsår: 2020

Författare: Sofie Artursson och Emelie Wegat

Handledare: Sandra Hillén

Examinator: Marie Fahlén

Nyckelord: Pedagogers bemötande, genus, kön

Sammanfattning

Bakgrund

Vår studie har utgått från tidigare forskning, litteratur, samt *Läroplanen* för förskolan (Lpfö 18). Vi har valt att presentera tidigare forskning i relation till genus och pedagogers bemötande. Detta har vi gjort genom tre olika underrubriker som är styrdokument, bemötande och kommunikation. I bakgrunden har vi också valt att presentera den teoretiska utgångspunkt som vår studie vilar på.

Syfte

Vi vill med vår studie undersöka hur pedagoger bemöter pojkar och flickor utifrån ett genusperspektiv i specifika situationer. Vi har valt att fokusera på samling-, tambur- och måltidssituationer. Frågeställningarna vi utgått från handlar om kommunikationen mellan pedagoger och barn, huruvida pojkar respektive flickor får hjälp, samt om pedagogernas bemötande i de olika situationerna.

Metod

Vår studie är en kvalitativ studie, då vi använt observation som metod för att samla in data. Observationerna har genomförts på en avdelning på en förskola i mellersta Sverige. På avdelningen studien utfördes arbetar de tre pedagoger. Studien undersöker hur pedagogerna bemöter pojkar respektive flickor under tre specifika situationer.

Resultat

Genom studien har vi kommit fram till att det finns skillnader i pedagogernas bemötande mot pojkar respektive flickor. I vissa situationer skiljer bemötandet sig mer än i andra, medan i andra situationer är bemötandet likvärdigt. Tambursituationerna är de situationer som skillnaderna i pedagogernas bemötande utmärker sig mest. Måltidssituationerna är de situationerna där pedagogernas bemötande är mest likvärdigt, där de inte gör lika stor skillnad på pojkar och flickor.

INNEHÅLL

INLEDNING	1
SYFTE	2
Frågeställningar	2
Begreppsdefinition	2
BAKGRUND	3
Styrdokument	3
Bemötande	3
Kommunikation	4
Teoretisk utgångspunkt	5
METOD	6
Forskningsmetod	6
Urval	6
Genomförande	7
Forskningsetik	8
Reliabilitet och Validitet	9
Analys/bearbetning	10
RESULTAT	11
Samlingssituation	11
Tambursituation	13
Måltidssituation	14
Bemötande och kommunikation	16
Sammanfattning och slutsats	17
DISKUSSION	18
Resultatdiskussion	18
Metoddiskussion	20
Didaktiska konsekvenser	20

REFERENSER

BILAGA 1.....

BILAGA 2.....

BILAGA 3.....

BILAGA 4.....

INLEDNING

Tidigare forskning visar att barn blivit bemötta olika av pedagogerna utifrån om de är pojkar eller flickor (Eidevald, 2009, Månsson, 2000, Sandström, Stier & Sandberg, 2015, Ärlemalm-Hagsér & Pramling Samuelsson, 2009). I *Läroplanen för förskolan* (Lpfö 18, s.5) poängteras det att all verksam personal inom förskolan ska bidra till människors lika värde. I vår studie har vi valt att fokusera på hur pedagogerna bemöter pojkar respektive flickor, och om de olika könen blir bemötta jämförbart, eller om de skiljer sig i bemötandet gentemot barnen beroende på könstillhörighet.

Ärlemalm-Hagsér och Pramling Samuelsson (2009, s.92) och Eidevald (2009, s.78) har kommit fram till att det finns skillnader i hur pedagogerna ställer frågor till barnen. Skillnaderna är att pojkarna oftare får frågor än flickorna. Ärlemalm-Hagsér och Pramling Samuelsson (2009, s.92) beskriver också att en annan skillnad i pedagogernas bemötande är att pedagogerna använde olika språk gentemot pojkar och flickor.

Det finns mycket forskning kring ämnet genus. Däremot är det svårare att hitta tidigare forskning där genus och pedagogers bemötande binds ihop. Under utbildningen till förskollärare har vi fått fördjupning i likabehandling, att ingen individ ska diskrimineras eller kränkas. Lpfö 18 (Lpfö 18, s.5) betonar att de inte får ske någon form av kränkning eller diskriminering utifrån vilket kön individen har. Utifrån hur pedagogerna på förskolan bemöter de olika könen kan skillnader i bemötandet uppfattas som kränkande.

Genom att all personal inom förskolan arbetar utifrån ett genusperspektiv kan de bidra till att barnen på förskolan blir likvärdigt bemötta. Ett likvärdigt bemötande anser vi kan skapa en trygghet hos barnen. Genom att bemöta barnen likvärdigt tas det också vara på allas lika värde, därmed minskar risken för pedagogerna att diskriminera eller kränka barnen utifrån deras kön. Eidevald (2009, s.22) och Connell (2003, s.103) lyfter fram att barnen redan från födseln bemöts olika beroende på vad de har för kön. Båda författarna menar att de är samhället som skapar genus genom att exempelvis klä pojkar i blått och flickor i rosa.

I vår utbildning till förskollärare har vi haft föreläsningar kring genus. Efter föreläsningarna reflekterade vi över ämnet och upptäckte att vi hade ett stort intresse för ämnet. Vårt intresse är också det som lett fram till denna studie. Bakgrunden till att vi valt att utgå utifrån tre specifika situationer är för att Eidevald (2009) använt sig av dem i sin studie.

SYFTE

Studiens syfte är att undersöka hur pedagoger bemöter pojkar och flickor utifrån ett genusperspektiv i specifika situationer. Vi har valt att fokusera på samling-, tambur- och måltidssituationer.

Frågeställningar

- Hur ser kommunikationen ut mellan pedagoger och pojkar respektive pedagoger och flickor?
- Vilken typ av hjälp får pojkar respektive flickor av pedagogerna i de tre utvalda situationerna?
- Hur bemöter pedagogerna pojkar respektive flickor i de tre utvalda situationerna?

Begreppsdefinition

Genus- I vår studie har vi valt att använda oss av Ne definition av genus. Där beskriv genus som att det ”är ett annat ord för människors sociala kön” (Nationalencyklopedin u.å).

BAKGRUND

I detta avsnitt presenteras styrdokument och tidigare forskning kring genus i förskolan. I slutet av avsnittet presenterar vi studiens teoretiska utgångspunkt. Bakgrunden presenteras utifrån fyra underrubriker som är Styrdokument, Bemötande, Kommunikation och Teoretisk utgångspunkt.

Styrdokument

I *Läroplanen för förskolan* (Lpfö 18, ss 5,7) poängteras det att förskolans personal ska bemöta pojkar och flickor likvärdigt samt att de ska verka för människors lika värde. Som förskollärare ska de också enligt förskolans läroplan (Lpfö 18, s.12) ansvara för att ”aktivt inkludera ett jämställdhetsperspektiv så att alla barn får likvärdiga möjligheter till utvidgade perspektiv och val oavsett könstillhörighet”. Det framkommer också i förskolans läroplan (Lpfö 18, s.5) att det inte får ske någon form av diskriminering eller kränkning oavsett kön.

Bemötande

Månsson (2000, s.19) har observerat av- och påklädningsituationer och kommit fram till att pojkarna fick en närmare och mer fysisk kontakt än vad flickorna fick. Hon poängterar även att den verbala kontakten var mer omfattande till pojkarna än flickorna. Vidare menar hon att påföljden av det blev att flickorna fick klara sig mer själva.

Eidevald (2009, s.131) skriver om sina observationer där det framkom att det finns skillnader i bemötandet gentemot pojkar respektive flickor. En sak han lyfter fram är att pojkar fick mer hjälp utan att behöva fråga om den än vad flickorna fick. En annan skillnad är att flickorna fick mer hjälp när de frågade efter den än vad pojkarna fick. Han påpekar också att en förskollärare alltid fanns med i tambursituationerna och hjälpte alla barnen med det som de inte klarade själva (Eidevald, 2009, s.131). I samlingen förväntas det av pedagogerna att de ska förmedla någon sorts kunskap till barnen. Samlingen är också ett tillfälle där varje barn ska få chansen och möjligheten till att uppmärksammas (Eidevald, 2009 s.118). När barnen efter samlingen ska bryta upp från och övergå till en annan aktivitet skickar oftast pedagogerna ut barnen en och en eller i mindre grupper. Vid det momentet kan barnen uppleva maktpositioner, vilket i detta fall innebär att desto snabbare barnen får lämna samlingen och övergå till annan aktivitet desto högre maktposition får de. I barnens fall kan det vara att de får leka med vilken leksak de vill eller att de får leka på den ytan de vill (Eidevald, 2009 s.118). Eftersom det är pedagogerna som avgör vilket eller vilka barn som får lämna samlingen först bidrar de till vilka maktpositioner barnen får möjlighet att ta.

Eidevald (2009, s.21) menar att människor redan vid barnens födsel behandlar barnen olika beroende på vad de har för kön. Vidare menar han att människor i den västerländska kulturen gör barnen könskodade, att det leder till att barnen får olika förväntningar på sig, men också att de bemöts olika. Han menar att även om barnen har olika könskodade leksaker och kläder är det inte det som påverkar dem, utan de är samhällets förväntningar och bemötande som

påverkar (Eidevald, 2009, s.22). Eidevald (2009, s. 86) framhåller även att *”ett barn inte endast är flicka eller pojke utan att han/hon ständigt görs som flicka eller pojke i förskolans verksamhet samtidigt som vi kan beskriva barn som både manliga och kvinnliga samtidigt”*.

Eidevald (2009, ss.167–168) såg vid sina observationer återkommande vanliga skillnader i bemötanden av pedagoger till flickor och pojkar. I samtal med pedagogerna uppgav de dock själva att de arbetade jämställt. Eidevald (2009, s.182) skriver att *”Eftersom olika bemötanden av flickor och pojkar framförallt sker omedvetet kan det beskrivas som att det på så sätt är det ojämsställda som många gånger uppfattas som normalt”*.

Sandström, Stier och Sandberg (2013, s.124) har i sin forskning haft fokus på pedagogernas syn på hur de själva bemöter barnen utifrån ett genusperspektiv. Forskarna lyfter att pedagogerna omedvetet bemöter pojkar och flickor olika. Författarna skriver också att det finns pedagoger som försöker bryta genusedmönstret genom att försöka göra en pojke till en flicka och tvärt om. Ett exempel som författarna skriver om är när en pedagog försökte få en pojke att vara mamma i en lek (Sandström, Stier & Sandberg, 2013, s.127).

Forskarna lyfter också att pedagogerna samtalade med barnen om hur de vet att någon är pojke eller flicka (Sandström, Stier & Sandberg, 2013, s.126).

A preschool teacher, Karin, is reading a children’s picture book to a little girl, Ronja.

One character in the book wears trousers and another has light hair of pageboy style. Ronja asks whether it is a mum or a dad. “I don’t know,” says Karin. “Is it tights or jeans?” asks Ronja. “It is jeans” answers Karin. “Then it’s a dad” says Ronja. “But I have jeans” says Karin. Ronja doesn’t answer but you can see her thinking. Then she asked if the other character was a boy or a girl. “I don’t know” said Karin, “what do you think?”—“It’s a girl. You can see that from her hair” says Ronja resolutely.

(Sandström, Stier och Sandberg, 2013, s.127)

Kommunikation

Under Eidevalds (2009, s.94) studie noterade han antalet tillsägelser pojkar respektive flickor fick vid tambur-, samling- och matsituationer. Resultatet visar att pojkarna fick majoriteten av tillsägelsena.

Ärlemalm-Hagsér och Pramling Samuelsson (2009, ss. 92) beskriver att pedagogerna oftare ställer frågor till pojkarna än flickor, de förklarar också att pojkarna får mer uppmuntran i att ta för sig. Författarna lyfter också att en annan skillnad i bemötandet är att pedagogerna använder olika språk gentemot pojkar respektive flickor. Eidevald (2009, s. 78) skriver även han om att pedagogerna ofta ställde olika typer av frågor till pojkar respektive flickor. Vissa frågor var “öppna” andra var “slutna”, vissa frågor krävde bara ja eller nej svar medan andra frågor krävde en reflektion kring.

Teoretisk utgångspunkt

Vid analysen av datainsamlingen valde vi att utgå utifrån Connells (2003) genusteori. Litteraturen är 16 år gammal men då vi tycker att delar av det hon skriver fortfarande är aktuellt, har de kommit att ta plats i vår studie. Genom hennes genusteori har vi kunnat förstå vår datainsamling och satt den i ett genusteoretiskt perspektiv. Connell (2003, s.103) framhåller att pojkar och flickor skiljs åt redan när de är spädbarn, de får direkt olika förväntningar på sig och erbjuds olika möjligheter. Connell (2003, ss. 12–13) menar vidare att det är samhället som påverkar och skapar genus. Samhället har olika syn på pojkar och flickor, män och kvinnor. Connell (2009, ss.30-31) menar att de vuxna är betydelsefulla vid skapandet av genus då barnen påverkas av vuxna i deras omgivning och dess agerande. Genom att de vuxna förmedlar sina uppfattningar kring genus så förs det vidare till nästa generation.

Connell (2003, s.20) skriver att ”Genus handlar framför allt om de sociala relationer inom vilka individer och grupper agerar”. Fortsatt menar Connell (2003, ss.19–20) att den kulturella uppdelningen utifrån genus är att vi delas in som pojkar och flickor eller man eller kvinna i samhället. Vidare beskriver hon att genus inte hade funnits om det inte sågs någon skillnad bland de olika könen. Connell (2009, ss. 21, 26) skriver att det är möjligt att förändra de genusedningarna som finns i samhället. Detta genom att människor skapar nya situationer, där de kan utmana sina tankar kring genus.

METOD

I detta avsnitt presenterar vi metoden som använts samt genomförandet av studien. I slutet av avsnittet presenteras våra forskningsetiska ställningstaganden. Vi presenterar också hur studien uppnår reliabilitet och validitet.

Forskningsmetod

Observation är en del inom kvalitativ metod då vi använt insamlad data i form av text (Fekjær, 2016, s.13). Vår insamlade data består av att vi antecknat våra observationer i en observationsmall. Bryman (2018, s.341) beskriver icke-deltagande observation, vilket innebär att observatören befinner sig i samma miljö som deltagarna, men aktivt inte deltar i det som sker.

Rubinstein Reich och Wesén (1986, ss. 18–19) beskriver att ett kategorischema innebär att observationen begränsas till ett specifikt ämne. Författarna skriver att en fördel med kategorischema är att koncentrationen inte behöver vara fullständig under längre perioder. Något som de istället nämner som en nackdel med kategorischema är att den som observerar kan missa relevanta situationer för studien, då kategorischemat kan göra att observatören låser sig till rubrikerna (Rubinstein Reich och Wesén, 1986, ss. 18–19). Vi har använt oss av den beskrivna tekniken men har valt att beskriva det som observationsmall. Orsaken till att vi har valt att använda oss av observationsmall är för att det lättare ska kunna gå att sammanställa studiens resultat. Rubinstein Reich och Wesén (1986, s.11) beskriver att anteckna samtidigt som iakttagelser görs under observationer är en slags observationsteknik. Rubinstein Reich och Wesén (1986, s.17) beskriver förkortningsteknik som att det är ett sätt att få ner mycket information på pappret. De menar vidare att en egen förkortningslista som är anpassad till studien kan skapas och användas under observationerna. Bryman (2018, ss.698–700) poängterar att kodning kan vara en fördel inför det insamlade materialet ska analyseras. Vi har valt att koda materialet utifrån situation och kön på barnet. Detta för att vid analysen av materialet sedan kunna se tydliga skillnader eller likheter i bemötandet.

Urval

Datainsamlingen som gjordes bestod av kvalitativa observationer som pågick tre förmiddagar i veckan under två veckors tid. Rubinstein Reich och Wesén (1986, s.11) beskriver observation som att man utifrån ett bestämt syfte observerar medvetet och antecknar det som är relevant för undersökningen. Vilka dagar som observationerna gjordes bestämdes i samråd med avdelningens pedagoger och vad som passade deras verksamhet. Avdelningen som studien genomförts på går barn i åldrarna tre till fem år. I studien är avdelningens fiktiva namn Nyckelpigan.

Vi valde att genomföra studien på en avdelning då en av oss varit i kontakt med den specifika avdelningen sedan tidigare. Genom att det redan fanns en etablerad kontakt mellan avdelningen och en av oss var vår förhoppning att de skulle skapa en trygghet för både barnen och

pedagogerna. Vi tänkte att om tryggheten redan fanns kanske vi kunde få se en mer trovärdig bild av bemötandet som skulle studeras.

Genomförande

På Nyckelpigan där vi tillsammans genomförde observationerna arbetar tre pedagoger, en barnskötare och två förskollärare. I studien har vi valt att benämna dem som P1, P2 och P3. Alla observationstillfällen på Nyckelpigan genomfördes på förmiddagar. Den första halvtimmen vid varje observationstillfälle ägnade vi åt att samtala med pedagogerna samt att hälsa på varje enskilt barn för att visa att vi var närvarande. Observationerna började därför aldrig innan klockan nio. Anledningen till att vi valde att samtala med pedagogerna och möta varje enskilt barn varje dag var för att vi ville visa att vi var närvarande och stämna av förmiddagen.

Vi valde att genomföra strukturerade observationer, vilket Bryman (2018, s.340) menar kan gå under namnet systematisk observation. Observationerna var icke-deltagande observationer. Vid genomförandet av observationerna använde vi oss av en observationsmall (Bilaga 1). I observationsmallen antecknades det som vi observerade med hjälp av en förkortningsteknik. Vi skapade en förkortningslista som var anpassad till vår studie. Ett exempel på förkortning som användes var "fsk" som betydde förskollärare. Med hjälp av förkortningslistan var det lättare att koda det insamlade materialet. Materialet kodades snarast efter varje genomförd observation.

När den första observationsdagen genomfördes var det en pedagog samt sju flickor och en pojke närvarande. Vi intog båda passiva roller men observerade samma situation. Vi fördelade oss jämt i rummet för att öka omfånget på data. Under de fyra timmar som vi var där, observerade vi aktivt i en timme uppdelade på två situationer. Resterande tid ägnade vi åt barnen för att skapa relationer och för att öka deras trygghet.

Den andra observationsdagen var det tre pedagoger närvarande samt tio flickor och sex pojkar närvarande. Denna dag, liksom den förra, satt vi som observerade jämt fördelade i rummen för att öka omfånget på datainsamlingen. Under samlingen var alla pedagoger närvarande, medan det i tamburen var två pedagoger som var närvarande och under måltiden en pedagog. Under denna dagen observerade vi aktivt i en och en halv timme, resterande tid användes till bearbetning av datainsamlingen.

Under den tredje observationsdagen var alla pedagoger samt elva pojkar och tio flickor närvarande. Vid ett tillfälle i tamburen där en pedagog var närvarande fick dock en av oss avbryta observationen en kort stund för att hjälpa ett barn och sedan återgå till observationen. Vid måltiden observerades en pedagogs bemötande gentemot barnen. Denna dag förflyttade vi oss mer i rummet under observationen än vad vi gjort tidigare dagar, detta för att kunna se saker utifrån andra vinklar. Den aktiva observationstiden varade i en och en halv timma som var uppdelat på tre situationer, resterande tid bearbetades datainsamlingen.

Under den fjärde observationsdagen förekom ingen samling. Det var två pedagoger samt åtta flickor och fem pojkar närvarande under tiden som observationerna genomfördes på. Den totala observationstiden under denna dag var 40 minuter, resterande tid användes till reflektion. Vi fick flera gånger avbryta våra observationer denna dag på grund av olika omständigheter som vi av sekretess inte får nämna. Vi upplevde att denna dag genererade mindre omfång på data än vad det hade gjort under tidigare dagar.

Vid det femte observationstillfället var tre pedagoger samt åtta flickor och sju pojkar närvarande. Under detta tillfälle förekom alla våra utvalda situationer. I samlingsituationen var alla tre pedagoger närvarande, medan vid tambur- och måltidssituationen var en pedagog närvarande. Den aktiva observationstiden vid detta tillfälle var en och en halv timma. Upplevelsen var att observationerna denna dag genererade mer datainsamlingsmaterial än vad det hade gjort under tidigare dagar.

När den sjätte observationsdagen ägde rum var de tre pedagoger samt tio flickor och sex pojkar närvarande. I tamburen och vid måltiden var det endast en pedagog per situation som observerades. Den totala observationstiden denna dag var en timma som var uppdelad på de tre situationerna. Vid detta tillfälle satt vi inte jämt fördelat i rummet som tidigare dagar utan vi satt mer bredvid varandra och observerade därmed från samma vinkel.

Forskningsetik

Inför studien skickades ett missivbrev ut till berörda pedagoger (Bilaga 2) och alla barnens vårdnadshavare (Bilaga 3). I de olika missivbreven presenterades information kring studien, vilka vi är som studerade och vad som skulle studeras. Rektorn på förskolan blev också tilldelad informationen (Bilaga 4) kring studien samt de blanketter vi skickat ut till pedagogerna och vårdnadshavarna. I missivbreven framkom det också tydligt att deltagarna när som helst under studiens gång äger rätten till att avbryta sitt deltagande. Bryman (2018, s.170) benämner det som informationskravet. Tillsammans med missivbrevet medföljde även en samtyckesblankett. Bryman (2018, s. 178) hävdar att några fördelar med att ge samtycke via en blankett är att om det skulle vara någon som har invändningar kring sitt deltagande, har alltid den som utför studien en grund att falla tillbaka på. Ett missivbrev med följande samtyckesblankett ger i denna studies fall pedagoger och vårdnadshavare till barnen möjlighet att få information om studien. Utifrån informationen kan de sedan själva få reflektera över samtycket till deltagandet. Bryman (2018, s.170) lyfter vikten av att deltagarna i studien ska få ge sitt samtycke, vilket han benämner som samtyckeskravet. Löfdahl (2014, s.42) poängterar att när minderåriga ska delta i studier krävs båda vårdnadshavares underskrifter. Hon menar också att det är viktigt att studien har respekt för människovärdet och de mänskliga rättigheterna (Löfdahl 2014, s.34).

Bryman (2018, ss.170–171) förklarar även två andra generella krav som alla forskare ska utgå från. Det ena kravet är konfidentialitetskravet som innebär att deltagarna som ingår i en studie eller forskning ska behandlas med största konfidentialitet. Konfidentialiteten innebär att personer utanför studien inte ska kunna spåra någon deltagare, alltså en slags anonymisering.

Genom att vi kodade vårt material anonymiserade vi också deltagarna. Det andra kravet är nyttjandekravet, vilket beskrivs som att information som samlas in till den aktuella forskningen endast får användas för detta ändamål (Bryman 2018, ss.170–171). Vi har utgått från nyttjandekravet genom att efter avslutad studie makulera allt datamaterial.

Ett forskningsetiskt val som vi gjort är även att arbeta utifrån fyra begrepp som Vetenskapsrådet (2017, s.40) framhåller som viktiga i forskning: *sekretess*, *tystnadsplikt*, *anonymisering* (avidentifiering) samt *konfidentialitet*. Som vi nämnde tidigare ska inte någon obehörig kunna spåra information från studien eller någon utav deltagarna. Utifrån det har studien anonymiserats kring vilken förskola och kommun det gäller samt att deltagarna är avidentifierade.

Innan observationerna påbörjades undertecknade vi ett sekretessformulär som vi blev tilldelade av rektorn på förskolan. När ett sekretessformulär undertecknats innebär det att arbetet sker under tystnadsplikt. Tystnadsplikten innebär att all information om individer i studien inte får föras vidare till någon obehörig. Även om vi gick under tystnadsplikt väger alltid lagen tyngre, vilket innebär att om vi skulle fått information om exempelvis ett pedofilbrott hade vi varit tvungna att anmäla. Konfidentialitet beskriver Vetenskapsrådet (2017, s.40) liksom Bryman (2018, ss, 170–171) som att det handlar om att inte sprida information vidare och att det därmed är mer riktat till forskaren.

Datamaterialet som samlades in under studien transkriberades snarast efter genomförd observation. Det transkriberade materialet förvarades sedan i en särskild mapp som ständigt var nära någon av oss. I mappen förvarades även kodlistan som användes vid transkriberingen.

Reliabilitet och Validitet

Reliabilitet, också kallad trovärdighet, handlar om att rätt omfång på data ska samlas in med noggrannhet, detta för att det ska bli möjligt att kunna utläsa ett resultat (Roos 2014, s.51). I vår studie valde vi att observera alla situationer tillsammans för att få största möjliga omfång av data vid varje situation. Roos menar även att det krävs en noggrannhet för att inte gå miste om data som kan vara avgörande utifrån studiens syfte. En del av strukturen som användes i denna studie var att en observationsmall användes under observationerna.

Validitet handlar om att samla in relevant data utifrån studiens syfte. Det handlar också om att samla in det på rätt sätt för att kunna svara på frågeställningarna i syftet. Roos (2014, s.55) beskriver detta: ”/.../ validitet handlar om att använda en lämplig metod, lämpliga frågor, lämpliga ord eller andra sätt för att kunna förstå det jag avsett att försöka förstå”. Vi vill med studien ta reda på om pedagoger bemöter pojkar och flickor likvärdigt, eller om det finns skillnader i bemötandet. Utifrån syftet valde vi att observera då vår känsla är att det skapar den trovärdigaste bilden. Vi tänker att genom observationerna kan vi få svar på det som pedagogerna gör omedvetet.

Analys/bearbetning

Bryman (2018, ss.687–688) beskriver ”grundad teori” och framhåller tre viktiga begrepp inom teorin som är *Kodning*, *Teoretisk mättnad* och *Kontinuerliga jämförelser*. Några av de begrepp han nämner har varit grunden till analysen av vårt kvalitativa datamaterial. Bryman (2018, s.687) förklarar kodning, vilket innebär att det insamlade datamaterialet bryts ner i mindre delar och benämns utefter de. Han förklarar också att kodningen ska påbörjas snarast efter att datainsamlingen har inletts. Efter varje genomförd observation renskrev vi tillsammans våra enskilda observationsmallar till en gemensam mall. Anledningen till att vi valde att renskriva observationerna så tätt inpå genomförandet var för att vi inte skulle hinna glömma av vad vi hade sett. Vi ville också renskriva så fort vi kunde för att vi inte skulle blanda ihop de olika situationerna och dagarna. Vi valde att alltid sitta tillsammans och renskriva våra observationsmallar då vi kunde diskutera vad vi hade sett och hur relevant det var utifrån studiens syfte. Under tiden vi renskrev våra observationsmallar utförde vi också kodningen av materialet. Bryman (2018, s.688) menar att kodningen är den viktigaste delen inom grundad teori. Vi började koda utifrån det vi hade sett och valde att göra det under huvudrubriker och underrubriker. Utifrån de olika rubrikerna kunde vi sedan se likheter och skillnader i bemötandet. Huvudrubrikerna som vi utgick från var samling-, tambur- och måltidssituationer. Utifrån våra renskrivna observationsmallar blev underrubrikerna Tillsägelse, Barnens intresse och Öppna respektive slutna frågor.

Nästa redskap som Bryman (2018, s.688) beskriver är kontinuerliga jämförelser, vilket han förklarar som att jämförelsen mellan det insamlade materialet är viktig för att inget datamaterial ska gå förlorat. Han menar också att jämförelsen är viktig för att materialet ska kunna bearbetas och utvecklas. Under tiden vi renskrev våra observationer reflekterade vi kring vilka likheter som det fanns i våra observationsmallar samt vilka skillnader vi kunde urskilja. Detta var vårt sätt att göra en jämförelse på vårt insamlade material. Då vi gjorde detta efter varje utförd observation blev det också kontinuerliga jämförelser.

RESULTAT

Resultatet presenteras utifrån de olika situationerna som observerats samt utifrån kommunikation och bemötande.

Samlingssituation

I samlingssituationen kan vi utläsa att pedagogerna bemöter pojkarna och flickorna likvärdigt. Detta genom att börja dela ut frukt till en pojke och en flicka.

Vid samlingarna har alla barnen alltid fått frågan av någon pedagog om vad de ville ha för frukt. Den första dagen började P1 att fråga en pojke vad han ville ha för frukt, därefter gick P1 medsols utifrån hur de satt och frågade varje barn. Den andra dagen delade P1 och P2 ut frukt. Den ena började på en flicka och den andra på en pojke. När alla barnen hade fått frukt sade P1 att om de gör så varje dag så blir det inte samma barn som får frukt sist jämt. Under de resterande samlingarna som vi observerade var det alltid två pedagoger som delade ut frukt och de började alltid på en pojke och en flicka.

I följande observation kan vi utläsa att P1 låter både en pojke och flicka få uttrycka sig. Det vi också kan utläsa var att både pojkens och flickans svar blev uppföljt.

P1: Vad tror ni att ni ska ha för kläder på er ute idag?

Flera barn i kör: Regnkläder

P1: Ja precis! Och stövlar också!

Pojke: Jag har inga stövlar.

P1: Då får inte du hoppa i vattenpölar.

Flicka: Nä! Då kan man få vatten i skorna!

P1: Ja! Och då blir det kallt.

I följande observation kan vi utläsa att när flickan säger att "hon kan" besvaras hon med P1 kroppsspråk, men när pojken berättar att "han kan", får han beröm.

Under en samling satt 16 barn varav tio var flickor och sex var pojkar tillsammans med P1 och P3 och samtalade om att de regnade ute. Därefter utspelade sig följande konversation mellan en flicka, en pojke och P1:

P1: Vad tror ni händer med vattnet när det blir kallt ute?

Flicka: Jag vet att vattnet blir till is när det är minusgrader ute.

P1 nickar och samtalet fortsätter.

Flicka: Jag vet också att när solen lyser på isen och den blir varm så smälter isen till vatten igen.

P1 nickar igen och samtalet fortsätter.

Pojke: Jag vet också att vattnet blir till is när det är kallt och att isen smälter när det blir varmt igen och då blir det vatten igen.

P1: Ja (pojken's namn)! Vad duktig du är!

I nedanstående observation kan vi utläsa att pojkarna blev uppmärksammade med något som de kunde, medan en flicka blev nertystad om något som hon kunde och ville berätta.

Vid ett tillfälle under en samling frågade P2 barnen om vad de ville ha för frukt. Ett barn svarar att han ville ha banan. Följande samtal utspelade sig:

P2: Vem äter banan?

Pojke: Apan

En annan pojke började låta som en apa.

P2: Vad heter apa på engelska?

Pojke: Monkey

P2: Vad heter apan på ditt språk då? (Pekar på pojken som lät som en apa tidigare).

Pojken svarar inte och samtalet avslutades. Direkt efter börjar P3 tillsammans med alla närvarande barn samtala om Sommar- och Vinterskuggan (figurer ur ett barnprogram). En av pedagogerna ställer en fråga om sommarskuggan rakt ut. En flicka svarar men blev avbruten av en pedagog som sa att hon fick prata mer om det sen för att de skulle äta frukt istället. När flickan hade fått sin frukt började hon återigen att prata om Sommarskuggan men blev även denna gången avbruten. Vid flera tillfällen försökte flickan få något sagt men blev tillslut tillsagd att hon får prata om det sen för att det inte passade då.

Tambursituation

Innan följande observation utspelade sig hade barnen tillsammans med P1 samtalat om vad de skulle ha på sig för ytterkläder under utevistelsen. Barnen fick då veta att de kunde ha antingen overall eller fodrade regnkläder. Vi har valt att ta med denna situation då P1 först sade att de gick bra att ha på sig overall men att de sen tar overallen från pojken när han försökte ta på sig den.

En pojke kommer ut till tamburen och går och hämtar sin overall, han börjar ta på sig den. Därefter utspelar sig ett samtal med P3 som följer:

P3: Vet du va XXX, vi sa att vi skulle ha fodrade regnkläder på oss idag.

Pojke: (skriker) Nääääää!!!

P3: Jo XXX (tar bort overallen och hämtar det fodrade regnstället).

P3 sätter pojken i sitt knä och fortsätter konversationen med en viskande röst. P3 går efter samtalet iväg för att hjälpa ett annat barn, men kommer sedan tillbaka och hjälper pojken få på sina kläder på ett lekfullt sätt.

Vi har valt att presentera nedanstående observation då pojken i föregående utdrag blev titulerad vid namn, medan flickan i följande observation blir titulerad med "Lilla gumman".

En flicka är i tamburen och har börjat ta på sig sina skor. P3 kommer fram till flickan och följande samtal utspelar sig:

P3: Men lilla gumman, jag sa ju att du skulle ta på dig stövlarna istället.

Flicka: Men mina skor tål faktiskt vatten.

P3: Men stövlarna är bättre.

P3 tar därefter bort flickans skor och ställer istället ner stövlarna framför henne.

Utan att säga något mer går P3 sedan iväg.

I följande observation kan vi utläsa hur en pojke blir ombedd att hämta en väst för att sedan få hjälp att ta på sig den. Flickan blir istället ombedd att hämta en väst och ta på sig den själv.

Vid ett tillfälle i tamburen står P1 och flera barn vid västarna som barnen alltid ska ha på sig vid utevistelse. P1 säger till en pojke att han ska ta fram en väst så att han kan få hjälp. Sekunden senare blir en flicka tillsagd att hon ska hämta en väst och ta på sig den själv. Pojken börjar försöka ta på sig västen själv, men gnyr sedan till och säger att han inte kan. P1 svarar då att hon inte bad honom göra det utan bara hämta den så han kunde få hjälp.

Nedanstående observation har vi valt att ta ett utdrag ifrån då vi sett liknande situationer där pojkar blivit bemötta på liknande sätt som flickan blev i detta utdrag.

Några barn står ganska tätt i tamburen tillsammans med en pedagog och gör sig klara för att gå ut. En flicka tar ett steg fram och följande samtal utspelar sig:

P3: Nej du får stå där.

Flicka: Men jag behöver min mössa.

P3 går och hämtar mössan på flickans fack och ger den sedan till henne.

Flicka: Nej jag vill inte ha den mössan, jag vill ha min andra mössa.

P3: Vet du varför jag tog denna mössan?

Flickan hinner inte svara på pedagogens fråga utan pedagogen fortsätter samtalet.

P3: För att den står emot regnet bättre.

P3 går därifrån och flickan går direkt och hämtar den mössan hon ville ha.

I nedanstående observation kan vi utläsa att en flicka som satt på toaletten flertalet gånger blev ignorerad. Vi kan också utläsa att pojken och flickan som skulle gå på toaletten blev tillsagda på olika sätt.

En flicka sitter på toaletten inför en utevistelse. Flickan ropar efter P3 och säger att hon är färdig. Hennes rop ger henne inget gehör, hon provar att ropa igen, men inte heller denna gång får hon något gehör. Detta upprepas åtta gånger innan P3 tillslut ropar tillbaka att hon kommer snart för hon sitter med en pojke i knäet. När flickan var klar går två andra barn in i badrummet för att kissa, en pojke och en flicka. Båda barnen säger att de inte är kissnödiga och att de inte vill prova att gå på toaletten. P3 säger då till flickan att ”Vi provar i alla fall att kissa” medan till pojken säger hon ”Du ska gå och kissa”.

Genomgående under tambursituationerna har vi observerat att pojkarna fått mer fysisk hjälp än flickorna utan att de behövde be om den. Flickorna fick istället mer uppmaningar om vad de skulle ta på sig och i vilken ordning. Generellt observerade vi också att de barnen som störde i tamburen var de barnen som fick hjälp på med sina kläder föst. Detta mönster kunde vi se oavsett om det var pojkar eller flickor som störde mest. Detta anser vi är ett likvärdigt bemötande då pedagogerna inte skiljde på om det var pojkar eller flickor som störde.

Måltidssituation

I nedanstående observationer kan först utläsas att flickan fick instruktioner om hur hon skulle dela fisken. Pojken fick istället en tillsägelse om att han inte fick äta med händerna, men inga instruktioner om hur han skulle kunnat dela fisken.

I den tredje observationen kan vi utläsa att flickan fick hjälp att dela maten medan pojken blev uppmanad att prova igen.

Vid en måltidssituation utspelar sig följande samtal mellan P2 och en flicka:

Flicka: Jag kan inte dela fisken.

P2: Har du provat med kniven? Låtsas att det är en såg och dra lite fram och tillbaka.

Flicka (provar själv och klarar det): Jag kan

P2: Oj vad hände?

Flicka: Jag delade

P2: Jättebra! Vad duktig du är.

En pojke satt och bet i en stor fiskbit som var på hans gaffel när följande samtal utspelar sig:

P3: Nej inte så, vi delar fisken.

Pojke: Ja

P3: De blir så stor bit för dig annars.

Pojken börjar äta med händerna istället och samtalet fortsätter.

P3: Äter du med händerna hemma?

Pojken svarar inte, utan börjar istället prata om att fisken flyger. P3 svarar inte på det utan låter måltiden fortsätta.

En flicka sa under en måltid att hon inte kunde dela sin mat. P3 gick då fram till flickan, tog tag i hennes händer och hjälpte henne dela sin mat. P3 gick tillbaka och satte sig på sin plats och fick direkt till sig av en pojke att han inte heller kunde dela sin mat. Pojken fick dock ingen hjälp att dela utan fick svaret ”Försök igen, jag vet att du kan dela”.

I följande utdrag kan vi utläsa att P3s bemötande skiljde sig vid serveringen av såsen, men att bemötandet var likvärdigt när barnen fick tala om hur mycket kött de ville ha samt vilken grönsak de ville ha.

En dag när det serverades sås till maten frågade P3 alla flickorna var de ville ha såsen någonstans på tallriken. Pojkarna fick däremot inte frågan utan P3 höll bara upp såsen på deras tallrikar direkt. Vid samma tillfälle blev dock både pojkarna och flickorna tillfrågade om de ville ha en hel eller halv köttbit, eller om de bara ville ha en smakbit. Både pojkarna och flickorna blev också tillfrågade om vad de ville ha för grönsaker.

I följande observation kan vi utläsa att både pojkar och flickors tankar, idéer och fantasier fick komma till uttryck.

Vid en måltidssituation hittade en flicka en plastdinosaurie under sin fot. Ett samtal där alla barnen fick komma till tals startade kring dinosaurien. P2 fångade upp alla barnens fantasier och spann vidare på samtalet till barnen började övergå till ett annat samtalsämne. Under samtalet använde P2 sig endast av öppna frågor.

Denna situation är en del av resultatet då en flicka tillsammans med en pedagog samtalade kring genus.

Vid ett tillfälle under en måltidssituation tog maten på bordet slut. En av oss observatörer erbjöd sig att gå och hämta mer mat istället för att P2 skulle behöva lämna och observationen hade fått pausats. När den ena observatören lämnade rummet uppstod följande samtal:

P2: Vilken tur att vi har en springpojke!

Flicka: XXX Är ingen pojke.

P2: Vad är hon då?

Flicka: En tjej

P2: Hur vet vi det?

Flicka: Vi bara vet det.

I följande situation kan vi se att det som skiljde pedagogens två svar åt var att flickan blev tilltalad vid namn medan pojken blev tilltalad som vännen i slutet av P2s svar.

En flicka frågar under måltiden om hon kan få mera mat. P2 svarar ”De får du gärna XXX”. P2 skickar därefter maten till henne. Direkt efter frågar en pojke om han får mera mat. P2 svarar då att ”Självklart får du det vännen”. Därefter får pojken maten skickad till sig.

Bemötande och kommunikation

Ett bemötande som vi observerade var att varje gång P3 skulle hjälpa något barn på toaletten knackade hon alltid på dörren först. Sedan frågade hon om barnet i fråga var klart och om de behövde hjälp. Detta bemötande var både mot pojkarna och mot flickorna.

Ett mönster vi observerade när det kom till beröm var att oftast när ett barn av det ena könet fick beröm, fick också ett barn av det andra könet beröm strax efter. Liknande mönster observerades dock inte vid tillsägelser. Vid de situationerna fick endast båda könen tillsägelser om båda var inblandade. Tillsägelseerna vid de tillfällena var snarlika, alltså pedagogerna gjorde där ingen skillnad på vilket kön de hade. Vi har också observerat att alla pedagoger gav majoriteten av tillsägelseerna som förekom till pojkarna.

Utifrån observationerna har vi kunnat utläsa att de tre pedagogerna som arbetar på Nyckelpigan är olika i sitt bemötande gentemot barnen. De skillnader som observerats i bemötandet är att någon pedagog använde sig av majoriteten öppna frågor, detta var både till pojkarna och flickorna. Medan en annan pedagog använde sig av majoriteten öppna frågor till flickor och majoriteten slutna frågor till pojkar. En annan skillnad är att en pedagog hade olika tonlägen beroende på om samtalet var riktat mot pojkar, flickor eller mot båda könen. Medan en annan pedagog använde sig av samma tonläge till alla barnen oavsett kön

Sammanfattning och slutsats

I detta avsnitt har vi valt att presentera en kortare slutsats som besvarar vårt syfte och våra frågeställningar.

Genom observationerna har vi kunnat utläsa att pedagogernas bemötande skiljer sig i vissa situationer, men är likvärdigt i andra. Pedagogernas bemötande gentemot pojkar respektive flickor skiljde sig mest i tamburen.

I de flesta situationer kunde vi utläsa att pedagogerna samtalade med barnen och spann vidare på deras intresse. De ställde öppna frågor till både pojkar och flickor, men flickorna fick flest frågor. Det som vi också observerade var att pedagogerna använde sig av olika tonlägen när de ställde frågorna beroende på om de var riktade till en pojke eller en flicka eller båda könen.

Ett utmärkande bemötande som pedagogerna hade var när flickorna och pojkarna bad om hjälp. Genom observationerna kunde vi utläsa att i måltidssituationerna fick flickorna mer hjälp än pojkarna. Genom vårt insamlade material kunde vi utläsa att en pojke blev ombedd att hämta en väst för att få hjälp att ta på den. En flicka blev istället ombedd att hämta en väst och ta på sig den själv.

Vid situationer där frukt eller mat skulle ätas har pedagogerna haft ett likvärdigt bemötande genom att barnen själva fick välja vad de ville ha och äta. En annan likhet vi observerade var att barn som varit ett störmoment vid de olika situationerna fick avlägsna först. Ett likvärdigt bemötande som också observerades var när både flickor och pojkar satt på toaletten, då knackade alltid pedagogen på dörren innan den öppnades.

DISKUSSION

Diskussionen presenteras under tre underrubriker som är: Resultatdiskussion, Metoddiskussion och Didaktiska konsekvenser.

Resultatdiskussion

Vi utgår från en genusteoretisk utgångspunkt, där förväntningar på pojkar och flickor ser olika ut, och där de också bemöts annorlunda beroende på kön. (Connell, 2003, s.103). Vi kunde genom våra observationer se att pedagogerna hade olika förväntningar på pojkarna och flickorna. Något som både Connell (2003, ss. 12–13) och Eidevald (2009, s.21) tar upp är att det är samhället som skapar genus. I vår studie kunde vi utläsa att pedagogerna ibland bemötte pojkar och flickor olika. Vår tolkning av det är att pedagogerna på så sätt är med och skapar genus. Vi reflekterade också över det Connell (2009, ss.21,26) behandlar i sin forskning, att människor behöver få utmanas i att tänka kring genus för att skapa nya genusmönster i samhället. Vår tolkning är att pedagogerna kan bidra till nya genusmönster genom att samtala med barnen kring genus, exempelvis som en pedagog gjorde under ett av observationstillfällena där hon frågade en flicka hur hon kunde veta att ”springpojken” var en flicka.

Resultatet av observationerna vid samlingstillfällena visar att det är pojkarnas tankar och ord som lyfts fram av pedagogerna. Genom våra observationer kunde vi se två tydliga situationer i samlingen där flickornas samtal blev nertystade eller enbart besvarade med kroppsspråk. Trots att pojkarnas tankar och idéer var de som lyftes fram mest, visade ändå observationerna endast ett utdrag där en pojke har ett längre samspel och samtal med en pedagog. Förskolans läroplan (Lpfö 18, s.5) poängterar att alla som är verksamma inom förskolan ska behandla barnen likvärdigt. Genom dessa observationer kan vi dock se att bemötandet inte är likvärdigt gentemot pojkar och flickor. I de situationer där barnen blev tilldelade frukt kunde vi dock utläsa att både pojkarna och flickorna blev likvärdigt bemötta. Detta genom att pedagogerna började dela ut frukt till en pojke och en flicka, men också att alla barn fick frågan om vad de ville ha för frukt.

Genom observationerna i tamburen kunde vi utläsa att en flicka blev tilltalad med ”Lilla gumman”, medan en pojke blev tilltalad vid sitt namn. En liknande händelse skedde under måltiden, men då blev istället pojken titulerad med ”Lilla vännen” och flickan blev titulerad vid namn. Eidevald (2009, s.182) lyfter i sin studie att pedagoger omedvetet bemöter pojkar och flickor olika. Vi reflekterade över om pedagogen vid detta tillfälle gjorde detsamma, att hon tilltalade barnen olika utan att vara medveten om det.

Vi kunde också utläsa via observationerna att en pojke blev ombedd att hämta en väst för att få hjälp med att ta på den, medan flickan skulle hämta den och ta på den själv. Månsson (2000, s.19) skriver att pojkarna får mer fysisk hjälp än vad flickorna får. Genom detta kunde vi se att vår studie och Månssons (2000) studie kommit fram till liknande resultat. Eidevald (2009, s.31) lyfter i sin studie fram att pojkarna fick mer hjälp utan att be om den, jämfört med vad flickorna fick. Det han lyfter var också något vi kunde utläsa genom våra observationer. Vi kunde också utläsa att när flickorna frågade om hjälp var det sällan någon pedagog som reagerade. Vår

upplevelse av de situationerna var att flickorna blev ignorerade när de frågade om hjälp. Till skillnad mot tambursituationerna där pojkarna fick mest hjälp, kunde vi se i måltidssituationerna att flickorna fick mer fysisk hjälp.

I förskolans Läroplan (Lpfö 18, s.7) lyfts det fram att barnen har rätt till personlig integritet, och att den ska respekteras. I situationen när en pedagog knackar på dörren när ett barn satt på toaletten innan hon gick in, är vår upplevelse att pedagogen respekterade barnets integritet. Då detta skedde genomgående under observationerna, mot både pojkar och flickor tolkar vi det som att det är ett likvärdigt bemötande.

Sandström, Stier och Sandberg (2013, s.126) lyfte i sin forskning fram att pedagogerna samtalade med barnen om hur de visste att någon var en pojke eller flicka. I en av våra observationer kunde även vi utläsa att en pedagog benämnde en av oss som springpojke. Benämningen resulterade i att en pedagog tillsammans med en flicka samtalade om hur det gick att veta att en av oss var en flicka. Efter situationen reflekterade vi över vad som hade hänt om pedagogen hade fortsatt ställt frågor till flickan och inte bara nöja sig med svaret "Jag vet det". Vi reflekterade också över om samtalet kring genus skapades bara för att vi var där och observerade, eller om det sker i den vardagliga verksamheten också.

Eidevald (2009, s.78) skriver i sin studie om öppna och slutna frågor. Genom vår studie har vi sett att majoriteten av frågorna som pedagogerna ställde till barnen var öppna frågor. Vår upplevelse är att det blev bra samtal barn och pedagoger emellan när pedagogerna använde sig av öppna frågor. Ett exempel är den situationen där en flicka hittade en dinosaurie under foten, där pedagogen ställde öppna frågor för att få barnen utveckla sina fantasier. I de situationer där vi kunnat utläsa att de skiljer sig i hur frågorna ställs av pedagogerna till barnen, visar vårt resultat att pojkarna fick mer slutna frågor än flickorna. Eidevald (2009, s.94) skriver också att det var stor skillnad i hur många tillsägelser pojkarna respektive flickorna fick i hans studie. Genom vår studie har vi också kunnat utläsa att pojkarna fick mer tillsägelser än flickorna, däremot visar inte vårt resultat på lika stora skillnader som Eidevald (2009, s.94) lyfte i sitt resultat.

Ärlemalm-Hagsér och Pramling Samuelsson (2009, s.92) lyfter i sin studie fram att pojkarna blev mer uppmuntrade att ta för sig. I vår studie observerade vi att när någon av det ena könet fick beröm fick oftast någon av det andra könet beröm direkt efter. Vår tolkning är att en uppmuntran i att ta för sig kan vara någon form av beröm. Vi reflekterade över om bemötandet där båda könen fick beröm direkt efter varandra var tillfälligt under tiden vi var där och observerade, eller om de alltid är så. Vi reflekterade också över om pedagogerna själva är medvetna om det bemötandet.

Den tidigare forskningen vi har utgått ifrån har alla kommit fram till att det finns skillnader i pedagogers bemötande mot pojkar och flickor (Eidevald 2009, Månsson 2000, Sandström, Stier & Sandberg 2013, Ärlemalm- Hagsér & Pramling Samuelsson 2009). Genom vår studie har vi kommit fram till liknande resultat, det finns skillnader i bemötandet från pedagoger till pojkar och flickor. I vår studie har vi sett flest skillnader i bemötandet, men det har även förekommit

situationer där pedagogernas bemötande var likvärdigt mot både pojkarna och flickorna. Ett exempel på detta är att pojkarna lyftes fram mer genom deras tankar och ord. En annan skillnad var att flickorna blev ignorerade när de frågade om hjälp, medan pojkarna fick hjälp direkt.

Metoddiskussion

Studien grundar sig på en kvalitativ metod där observationer användes för att samla in data (Fekjær, 2016, s.13). Vi reflekterade kring de olika metoderna och kom fram till att observation var den metod som skulle ge oss svar på vårt syfte och våra frågeställningar.

Användandet av observationsmallen gjorde att vi orkade hålla koncentrationen uppe vid de olika observationerna. Något som också gjorde att vi orkade hålla koncentrationen uppe var att vi observerade korta stunder och i specifika situationer. En annan sak som vi upplevde var svårt med observation som metod var när vi observerade tambursituationerna. Svårigheten var att hålla sig passiv även när barnen kom fram och ville ha hjälp. Vi har båda fått avbryta observationerna och hjälpa ett barn för att sedan återgå till att observera i dessa situationer.

Vid varje observationstillfälle noterades det hur många barn som var på plats, hur många som var pojkar respektive flickor, samt hur många pedagoger som var närvarande. Vi skrev också ner vilket datum som observationen hade genomförts samt mellan vilka klockslag den pågick. En fördel med att skriva ner antal pojkar respektive flickor vid varje observationstillfälle var att vi då tydligt kunde se om de var majoriteten av pojkar eller flickor där. Utifrån det kunde vi också reflektera kring resultatet. Exempelvis om det var åtta flickor och fem pojkar närvarande vid ett tillfälle var det inte utmärkande att flickorna vid de tillfället fick flest tillsägelser.

En sårbarhet vi upptäckte med att endast observera en förskoleavdelning var att när någon pedagog var borta blev det svårare att observera. Den ena dagen hade vi en pedagog närvarande som vi fick observera, den dagen kände vi oss i vägen. Vi kände också att pedagogen blev stressad över att hen visste att allt som skrevs handlade om hen själv. En annan sårbarhet var att de var svårt att få in samtyckesblanketter från vårdnadshavare, vilket gjorde att vi inte fick observera lika många pojkar och flickor.

En styrka som vi reflekterade över tidigt var att vi observerade samma situation båda två, vilket gjorde att vi vid renskrivningen kunde diskutera vad vi hade sett. I våra observationsmallar har vi kunnat utläsa att vi observerat både lika händelser men även olika händelser. Vi anser att det har skapat en större bredd på vårt datamaterial och att det därmed har ökat reliabiliteten för studien.

Didaktiska konsekvenser

Det som vi kan se i vår studie är att pedagogernas bemötande i vissa situationer skiljer sig mer än i andra, medan i andra situationer är bemötandet mer likvärdigt. I vår yrkesroll arbetar vi utifrån förskolans styrdokument (Lpfö 18, s.5), här framhålls att alla barns lika värde ska respekteras. De betonas också att barnen inte ska bli kränkta eller diskriminerade. Utifrån detta

anser vi att det är viktigt att all personal inom verksamheten tänker på hur de bemöter barnen så att inget barn riskerar att utsättas för diskriminering eller kränkande behandling. Vi tänker att när pedagogerna behandlar barnen likvärdigt, blir miljön de vistas i trygg och omsorgsfull.

Studien baseras på Connells (2003) genusteori, som bygger på att pojkar och flickor blir olika bemötta redan från födsel. Hon menar också att det är samhället som skapar och påverkar genus. Genom att vi i vår studie kunde se att pedagogerna bemötte pojkar och flickor olika ibland, reflekterade vi över att de då är med och bidrar till att skapa genus.

De resultat som framkommit i tidigare forskning bekräftar det som vi såg i vår studie. Månsson (2009, s.19) såg liksom vi i sin studie att pojkarna fick mer fysisk hjälp vid av- och påklädning än vad flickorna fick. Ärlemalm- Hagsér och Pramling Samuelsson (2009, s.92) beskrev i sin studie hur pedagogerna använde olika språk mot pojkar och flickor. Detta har vi i vår studie också observerat, men då i form av att pedagogerna använde sig olika tonlägen beroende på om de samtalade med en pojke eller en flicka. Eidevald (2009, s.94) bekräftar genom sin studie det vi observerade i vår studie, pojkarna fick fler tillsägelser än flickorna. Utifrån det vi har sett och utifrån den tidigare forskningen, tycker vi att det är en bra idé att pedagogerna inom ett arbetslag observerar varandras bemötande gentemot barnen. Detta skulle kunna ge dem en bild av i vilken situation deras bemötande är mest likvärdigt, samt i vilken situation bemötandet skiljer sig mest. På detta sätt skulle pedagogerna kunna arbeta mot att använda sig av ett mer likvärdigt bemötande mot både pojkar och flickor under deras vistelse på förskolan. Vi tänker också att det är viktigt med ett fungerande arbetslag där pedagogerna kan kommunicera med varandra samt stötta varandra till att arbeta för ett likvärdigt bemötande.

REFERENSER

- Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 3 Stockholm: Liber
- Connell, Raewyn (2003). *Om genus*. Göteborg: Daidalos
- Connell, Raewyn (2009). *Om genus*. 2., utvidgade och omarb. uppl. Göteborg: Daidalos
- Eidevald, Christian (2009). *Det finns inga tjejbestämmare [Elektronisk resurs]: att förstå kön som position i förskolans vardagsrutiner och lek*. Diss.
Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hj:diva-7732> [2019-12-21]
- Fekjær, Silje Bringsrud (2017). *Att tolka och förstå statistik*. Johanneshov: MTM
- God forskningssed*. Reviderad utgåva (2017). Stockholm: Vetenskapsrådet
Tillgänglig på Internet:
https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf [2019-12-21]
- Läroplan för förskolan: Lpfö 18*. (2018). Stockholm: Skolverket Tillgänglig på Internet:
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2442> [2019-12-21]
- Löfdahl, Annika (2014). *God forskningssed – regelverk och etiska förhållningssätt*. I Löfdahl Annika, Hjalmarsson, Maria & Franzén, Karin (red.) *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Liber ss. 32–44
- Månsson, Annika (2000). *Möten som formar: interaktionsmönster på förskola mellan pedagoger och de yngsta barnen i ett genusperspektiv*. Diss. Lund: Univ.
Tillgänglig på internet: <http://muep.mau.se/handle/2043/7939> [2019-12-21]
- Nationalencyklopedin (u.å.). Tinnitus. Tillgänglig: Nationalencyklopedin. [2020-01-19]
Tillgänglig på internet: <https://www.ne.se/sök/?t=uppslagsverk&q=genus>
- Roos, Carin (2014). *Att berätta om små barn – att göra en minietnografisk studie*. I Löfdahl, Annika, Hjalmarsson, Maria & Franzén, Karin (red.) *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Liber ss. 46–57
- Rubinstein Reich, Lena & Wesén, Bodil (1986). *Observera mera!* Lund: Studentlitteratur
- Sandström, Margareta, Stier, Jonas & Sandberg, Anette. (2015). *Working with gender pedagogics at 14 Swedish preschools*. London, United Kingdom: SAGE Publications Ltd.

Ärlemalm- Hagsér, Eva och Pramling Samuelsson, Ingrid (2009) *Många olika genusmönster existerar i förskolan samtidigt*. Pedagogisk forskning i Sverige, Vol. 14, nr 2, ss. 89–109 tillgänglig på internet:<https://open.lnu.se/index.php/PFS/article/view/1035/886>

BILAGA 2

HÖGSKOLAN I BORÅS

Missivbrev till pedagoger

Till pedagoger

Vi är två studenter som heter Sofie Artursson och Emelie Wegat, som nu studerar sista terminen till förskollärare på Högskolan i Borås. Under terminen ska ett examensarbete genomföras, där vi har valt att fokusera på pedagogers bemötande av pojkar och flickor i relation till ett genusperspektiv. Vi vill observera er pedagoger vid tambur-, samling- och matsituationer, för att kunna se hur barnen bemöts utifrån ett genusperspektiv.

Under studien kommer vi att utgå från följande forskningsetiska principer:

- Det är frivilligt att vara deltagare i observationerna och det går att avbryta sin medverkan när som helst under studiens gång.
- Uppgifter och information som uppkommer i studien kommer endast att användas till studien syfte. De kommer även behandlas varsamt för ingen obehörig ska komma över studiens uppgifter eller information.
- Fiktiva namn på pedagoger, barn och förskola kommer användas för att skydda alla deltagares identiteter.
- Efter godkänd avslutad studie kommer all insamlad data att makuleras.

För att studien ska få genomföras behöver vi ditt samtycke som deltagare. Vi vill därför be dig att skriva under att du samtycker till studien och återlämnar blanketten till oss. Vid funderingar kring studien är du välkommen att höra av dig till någon av oss.

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar

Sofie Artursson och Emelie Wegat

XXXXXXX@student.hb.se, XXXXXXX@student.hb.se

Ni når oss även på telefonnummer XXXX-XX XX XX, vardagar 8-17.

HÖGSKOLAN I BORÅS

Jag har delgivits information kring studien samt fått vetskapen om vilka forskningsetiska principer studenterna valt att utgå ifrån. Kryssa i det alternativ som känns bäst för dig.

Observera att blanketten återlämnas senast måndag 25 november.

JA, härmed delger jag mitt samtycke till deltagande i studien.

NEJ, härmed delger jag INTE mitt samtycke till deltagande i studien.

Underskrift

Namnförtydligande

Ort och datum

BILAGA 3

HÖGSKOLAN I BORÅS

Missivbrev till vårdnadshavare

Till vårdnadshavare med barn på _____.

Vi är två studenter som heter Sofie Artursson och Emelie Wegat, som nu studerar sista terminen till förskollärare på Högskolan i Borås. Under terminen ska ett examensarbete genomföras, där vi har valt att fokusera på pedagogers bemötande av pojkar och flickor i relation till ett genusperspektiv. Vi vill härmed informera er om att vi kommer observera era barns pedagoger vid tambur-, samlings- och matsituationer, för att kunna se hur de bemöter era barn utifrån ett genusperspektiv.

Under studien kommer vi att utgå från följande forskningsetiska principer:

- Det är frivilligt att vara deltagare i observationerna och det går att avbryta sin medverkan när som helst under studiens gång.
- Uppgifter och information som uppkommer i studien kommer endast att användas till studien syfte. De kommer även behandlas varsamt för ingen obehörig ska komma över studiens uppgifter eller information.
- Fiktiva namn på pedagoger, barn och förskola kommer användas för att skydda alla deltagares identiteter.
- Efter godkänd avslutad studie kommer all insamlad data att makuleras.

Då observationerna är riktade mot pedagogers bemötande gentemot barnen vill vi be om ert samtycke till att bemötanden som ditt/dina barn möts av får vara en del av studien. Vi vill därför be er vårdnadshavare om ert samtycke till studien, för att sedan återlämna blanketten till en pedagog på förskolan. Vid funderingar kring studien är ni välkomna att höra av er till någon av oss.

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar

Sofie Artursson och Emelie Wegat

XXXXXX@student.hb.se, XXXXXX@student.hb.se

Ni når oss även på telefonnummer XXXX-XX XX XX, vardagar 8-17.

Jag har delgivits information kring studien samt fått vetskapen om vilka forskningsetiska principer studenterna valt att utgå ifrån. Kryssa i det alternativ som känns bäst för dig.

Observera att blanketten återlämnas senast måndag 25 november.

JA, härmed delger jag mitt/mina barns samtycke till deltagande i studien.

NEJ, härmed delger jag INTE mitt/mina barns samtycke till deltagande i studien.

Barnets/barnens namn

Underskrift Vårdnadshavare 1

Underskrift vårdnadshavare 2

Namnförtydligande vårdnadshavare 1

Namnförtydligande vårdnadshavare 2

Ort och datum

Ort och datum

BILAGA 4

HÖGSKOLAN I BORÅS

Missivbrev till rektor

Till rektor

Vi är två studenter som heter Sofie Artursson och Emelie Wegat, som nu studerar sista terminen till förskollärare på Högskolan i Borås. Vi vill härmed ge dig information om att en studie kommer äga rum på förskolan du är rektor för. Vi vill också informera dig om att vi kommer samla in medgivarblanketter från både vårdnadshavare och pedagoger. Under terminen ska ett examensarbete genomföras, där vi har valt att fokusera på pedagogers bemötande av pojkar och flickor i relation till ett genusperspektiv. Vi kommer observera era barn och pedagoger i tre olika situationer i verksamheten som är tambur-, samlings- och matsituationer.

Under studien kommer vi att utgå från följande forskningsetiska principer:

- Det är frivilligt att vara deltagare i observationerna och det går att avbryta sin medverkan när som helst under studiens gång.
- Uppgifter och information som uppkommer i studien kommer endast att användas till studien syfte. De kommer även behandlas varsamt för ingen obehörig ska komma över studiens uppgifter eller information.
- Fiktiva namn på pedagoger, barn och förskola kommer användas för att skydda alla deltagares identiteter.
- Efter godkänd avslutad studie kommer all insamlad data att makuleras.

Vid frågor eller funderingar är du välkommen att höra av dig!

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar

Sofie Artursson och Emelie Wegat

XXXXXX@student.hb.se, XXXXXX@student.hb.se

Ni når oss även på telefonnummer XXXX-, vardagar 8-17.

HÖGSKOLAN I BORÅS

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: registrator@hb.se · Webb: www.hb.se